

WYNIKI WYBORÓW I REFERENDÓW NA ŚWIECIE

„Studia Wyborcze”, tom 21, 2016

STATYSTYKI WYBORCZE WYBORÓW PREZYDENCCKICH, PARLAMENTARNYCH I REFERENDÓW NA ŚWIECIE W OKRESIE OD 31 PAŹDZIERNIKA 2015 ROKU DO 31 MARCA 2016 ROKU

W okresie od 31 października 2015 roku do 31 marca 2016 roku na świecie zostało przeprowadzonych szesnaście bezpośrednich wyborów prezydenckich, trzydzieści trzy wybory parlamentarne oraz dziesięć referendum ogólnokrajowych.

W przypadku referendum zwracają uwagę głosowania odnoszące się do nowelizacji konstytucji, delegalizacji małżeństw tej samej płci oraz wyglądu flagi. Podkreślenia wymaga również wyraźna aktywizacja wyborców, o czym świadczy wysoka frekwencja podczas głosowań. W Republice Kongo, mimo bojkotu referendum przez opozycję, za zmianą obowiązującej konstytucji opowiedziało się 1,2 miliona uprawnionych obywateli, a tylko 102 tys. było jej przeciwnych. Zmiana konstytucji dotyczyła m.in. kwestii możliwości ubiegania się o więcej niż dwie kadencje przez prezydenta tego państwa. Miało to umożliwić obecnej głowie państwa (Denis Sassou Nguesso) ubieganie o trzecią z kolei, pięcioletnią kadencję. Z taką samą sytuacją mieliśmy do czynienia w Republice Rwandy i dotyczy ona prezydenta Paula Kagame. Natomiast w Republice Senegal zmiany w konstytucji dotyczyły m.in. skrócenia kadencji prezydenta z 7 do 5 lat oraz wprowadzenia maksymalnego wieku kandydata na 75 lat. Po raz pierwszy w historii przedmiotem referendum stała się flaga państwowa. Miało to miejsce w Nowej Zelandii, która postanowiła zerwać w ten sposób z kolonialną przeszłością (na nowym wzorze znajduje się stanowiący symbol kraju liść srebrnej paproci); dotychczasowa flaga była przy tym podobna do flagi australijskiej, co prowadziło do pomyłek, jak np. podczas wizyty premiera Australii w Ottawie w 1984 roku, kiedy powitano go flagami nowozelandzkimi. Szczególne zainteresowanie w tym okresie wzbudzało wreszcie referendum w Republice Słowenii dotyczące delegalizacji małżeństw tej samej płci. Możliwość zawierania małżeństwa przez dwoje dorosłych osób niezależnie od ich płci została ustanowiona w tym kraju

w 2015 roku. Spotkało się to z ostrą reakcją ze strony środowisk związanych z Kościołem katolickim, której przedstawiciele zaczęli zbierać podpisy pod wnioskiem o przeprowadzenie referendum w sprawie unieważnienia wprowadzającej tę zmianę nowelizacji ustawy o małżeństwie. Spowodowało to wstrzymanie wejścia w życie nowych przepisów. W Słowenii referendum jest ważne, jeżeli weźmie w nim udział co najmniej 20% uprawnionych do głosowania. W referendum tym frekwencja wyniosła 36,38%, a przeciwnych małżeństwu osób tej samej płci było 63,47% głosujących.

Magdalena Wrzalik

WYBORY PREZYDENCCKIE				
Data	Państwo	Wynik		Frekwencja w %
		zwycięzca	poparcie w %	
11.10.2015	Republika Białorusi	Aleksander Łukaszenka (niezależny)	83,47	87,22
11.10.2015	Republika Gwinei	Alpha Condé (Zgromadzenie Ludu Gwinei)	57,85	68,36
25.10.2015	Republika Argentyny	Mauricio Macri (Propozycja Republikańska)	34,15	81,23
22.11.2015			51,34	80,93
25.10.2015	Republika Wybrzeża Kości Słoniowej	Alassane Ouattara (Zgromadzenie Republikanów)	83,66	54,63
06.09.2015	Republika Gwatemali	Jimmy Morales (Front Konwergencji Narodowej)	23,85	71,33
25.10.2015			67,44	56,32
25.10.2015	Zjednoczona Republika Tanzanii	John Magufuli (Partia Rewolucji)	58,46	67,34
29.11.2015	Burkina Faso	Roch Marc Christian Kaboré (Ludowy Ruch na rzecz Postępu)	53,49	60,00
3-5.12.2015	Republika Szeszeli	James Michel (Partia Ludowa)	47,76	87,40
			50,15	90,06
30.12.2015	Republika Środkowoafrykańska	Faustin-Archange Touadéra (niezależny)	19,05	62,54
14.02.2016			62,71	59,01
31.03.2016				
16.01.2016	Republika Chińska	Tsai Ing-wen (Demokratyczna Partia Postępu)	56,10	66,27
24.01.2016	Republika Portugalska	Marcelo Rebelo de Sousa (Partia Socjaldemokratyczna)	52,01	48,66

18.02.2016	Republika Ugandy	Yoweri Museveni (Narodowy Ruch Oporu)	60,62	67,61
21.02.2016 20.03.2016	Republika Federalna Nigru	Mahamadou Issoufou (Nigerska Partia na rzecz Demokracji i Socjalizmu)	48,43 92,49	66,82 59,79
06.03.2016 20.03.2016	Benin*	Patrice Talon (niezależny)	65,37	66,13
09.03.2016	Republika Kiribati	Taneti Mamau (Tobwaan Kiribati Party)	59,96	brak
20.03.2016	Republika Kongo	Denis Sassou Nguesso (Kongijska Partia Pracy)	60,39	brak

* Nazywane również Edo.

WYBORY PARLAMENTARNE				
Data	Państwo	Wynik	Frekwencja	
			poparcie w %	mandaty
03.10.2015	Zjednoczone Emiraty Arabskie al-Majlis al-Watani al-Itrihadi (Federal National Council) (Krajowa Rada Federalna) 20 mandatów	zwycięzca Niezależni ¹	brak danych*	20
				35,29

* Dalej b. d.

04.10.2015	Republika Kirgiska Жогорку Кеңеш (Supreme Council) (Rada Najwyższa) 120 mandatów	Social Democratic Party (Partia Socjaldemokratów) Respublika–Ata–Zhurt Kyrgyzstan Party Onuguu–Progress Bir Bol Ata Meken Socialist Party	27,56 20,26 13,07 9,39 8,59 7,08	38 28 18 13 12 11	57,56
04.10.2015	Republika Portugalska Assembleia da Republica (Assembly of the Republic) (Zgromadzenie Republiki) 230 mandatów	Portugal Ahead Socialist Party Left Bloc Democratic Unity Coalition People-Animals-Nature	39,90 33,60 10,60 8,60 1,40	107 86 19 17 1	54
17.10.– 02.12.2015 ²	Arabska Republika Egiptu Majlis Al-Sha `b (House of Representatives) (Zgromadzenie Ludowe) 596 mandatów	Free Egyptians Party Nation 's Future Party Al-Nour Party New Waafd Party Republican People 's Party Democratic Peace Party Conference Party Protectors of the Homeland Party Freedom Party Egyptian Social Democratic Party Egyptian National Movement Reform and Development Party National Progressive Unionist Party My Homeland Egypt Party Modern Egypt Party Conservative Party Free Egyptian Building Party Revolutionary Guards Party	b. d.	65 53 11 36 13 5 12 18 3 4 4 3 2 3 4 6 1 1	28

18.10.2015	<p>Konfederacja Szwajcarska</p> <p>Nationalrat (National Council) (Rada Narodowa) 200 mandatów</p>	<p>Arab Democratic Nasserist Party Independents (niezależni)</p> <p>Nationalrat (National Council)</p> <p>FDP:The Liberals</p> <p>Christian Democratic People's Party</p> <p>Social Democratic Party (SDP)</p> <p>Swiss People's Party</p> <p>Evangelical People's Party of Switzerland (EVP)</p> <p>Swiss Party of Labour</p> <p>Green Party of Switzerland (GPS)</p> <p>Ticino League (LEGA)</p> <p>Green Liberal Party of Switzerland (GLP)</p> <p>Conservative Democratic Party of Switzerland (BDP)</p> <p>Geneva Citizens' Movement (MCG)</p> <p>Pozostałe partie</p>	<p>1 351</p> <p>33 27 43 65 2 1 11 2 7 7 1 1</p> <p>16,40 11,60 18,80 29,40 1,90 0,40 7,10 1,00 4,60 4,10 0,30 2,40</p>	48
18.10.2015	<p>Konfederacja Szwajcarska</p> <p>Ständerat (Council of States) (Rada Kantonów) 46 mandatów</p>	<p>Ständerat (Council of States)</p> <p>Christian Democratic People's Party</p> <p>FDP:The Liberals</p> <p>Social Democratic Party (SDP)</p> <p>Swiss People's Party</p> <p>Green Party of Switzerland (GPS)</p> <p>Conservative Democratic Party of Switzerland (BDP)</p>	<p>b. d.</p> <p>13 13 12 6 1 1</p>	48
19.10.2015	<p>Kanada</p> <p>Chambre des Communes (House of Commons) (Izba Gmin) 338 mandatów</p>	<p>Liberal Party</p> <p>Conservative Party</p> <p>New Democratic Party</p> <p>Bloc Québécois</p> <p>Green Party</p>	<p>184 99 44 10 1</p> <p>39,50 31,90 19,70 4,70 3,40</p>	68

25.10.2015	Republika Argentyny (Senado) (Senate) (Senat) 34 mandaty 72 mandaty (wybieranych 24)	Cámara de Senadores „Let's Change” Alliance Front for Victory Pozostate partie	34,14 32,72 b. d.	8 13 3	72,37
25.10.2015	Republika Argentyny Camara de Diputados (Chamber of Deputies) (Izba Deputowanych) 257 mandatów	Cámara de Diputados Front for Victory „Let's Change” Alliance United for a New Alternative Justicialist Party Progressives Pozostate partie	b. d.	81 87 37 17 827	72,37
25.10.2015	Republika Haiti Cana de Diputados (Chamber of Deputies) (Izba Deputowanych) 92 mandaty	Haitian Bald Head Party Truth Convention for Democratic Unity People in Struggling People's Organization Fanmi Lavalas Haiti in Action Patriotic Unity Party Alternative League for the Progress and Emancipation of Haiti Fusion of Haitian Social Democrats MOSANO Renmen Haiti Reseau National Bouclier Konbit Travay Peyizan pou Libere Ayiti Konsyans Patriotik Parti pour la Libération des Masses et d'Intégration Sociale	b. d.	26 13 7 7 6 6 3 3 3 2 2 2 3 1 1	18

		Platform of the Little Dessalines (PPD) Socialist Action Movement Consortium Pou nou tout (PONT)INone Haitian Nationalist MovementINone Federalist Party		1 1 2 1 1 1	
25.10.2015	Sultanat Omanu Majlis Al-Shura (Consultative Assembly) (Zgromadzenie Konsultacyjne) 84 mandaty	Independents (niezależni)	b. d.	84	56,66
25.10.2015	Rzeczpospolita Polska Sejm 460 mandatów Senat 100 mandatów	Sejm Prawo i Sprawiedliwość (PiS) Platforma Obywatelska (PO) Kukiz'15 Nowoczesna Ryszarda Petru (Nowoczesna) Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL) Niezależni Senat Prawo i Sprawiedliwość (PiS) Platforma Obywatelska (PO) Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL) Niezależni	37,58 24,09 8,81 7,60 5,13	235 138 42 28 16 1	50,92
25.10.2015	Zjednoczona Republika Tanzanii Bunge	Chama Cha Mapinduzi (CCM) Party for Democracy and Development (Chadema) Civic United Front Alliance for Change and Transparency (ACT)	55,04 31,75 8,63 2,22	253 70 42 1	65

01.11.2015	Republika Turecka Türkiye Büyük Millet Meclisi (Grand National Assembly) (Wielkie Zgromadzenie Narodowe) 550 mandatów	Justice and Development Party (AKP) Republican People's Party (CHP) Nationalist Movement Party (MHP) People's Democratic Party (HDP)	49,50 25,32 11,90 10,76	317 134 40 59	87,26
04.11.2015	Belize House of Representatives (Izba Reprezentantów) 31 mandatów	United Democratic Party (UDP) People's United Party (PUP)	50,70 47,90	19 12	72
08.11.2015	Republika Związku Mjanmy Pyithu Hluttaw (House of Representatives) (Izba Reprezentantów) 440 mandatów (330 wybieralnych)	House of Representatives National League for Democracy Union Solidarity and Development Party Arakan National Party Shan Nationalities League for Democracy Pozostałe partie Mianowani przez wojsko	57,06 28,28 2,19 1,57 b.d.	255 30 12 12 14 110	70
08.11.2015	Republika Związku Mjanmy (House of Nationalities) (Izba Obywatelska) 224 mandaty (168 wybieralnych)	House of Nationalities National League for Democracy Union Solidarity and Development Party Arakan National Party Pozostałe partie Mianowani przez wojsko	b.d.	135 11 10 12 56	

08.11.2015	Republika Chorwacji (Parliament) (Parliament) 151 mandatów	<p>Patriotic Coalition</p> <p>Croatia is Growing</p> <p>Bridge of Independent Lists (MOST)</p> <p>Representatives of Ethnic Minorities</p> <p>Our Own Right</p> <p>Pozostale partije</p>	34 33, 80 13,51 1,8 42,19 3	59 56 19 8 3 6	61
29.11.2015	Burkina Faso Assemblee Nationale (National Assembly) (Zgromadzenie Narodowe) 127 mandatów	<p>People's Movement for Progress (MPP)</p> <p>Union for Progress and Change (UPC)</p> <p>Congress for Democracy and Progress</p> <p>New Alliance of Faso</p> <p>Union for Rebirth – Sankarist Movement</p> <p>Alliance for Democracy and Federation – African Democratic Rally</p> <p>New Era for Democracy</p> <p>National Rebirth Party</p> <p>Pozostale partije</p>	51,30 20,50 13,20 4,10 3,80 3,10 2,20 1,90 b. d.	55 33 18 2 5 3 3 2 6	57
29.11.2015	Naddniestrzańska Republika Mołdawska Верховный Совет Приднестровской Молдавской Республики (Supreme Council) (Rada Najwyższa)	<p>Renewal</p> <p>Proriv</p> <p>Prichnestrovie Communist Party (PCP)</p> <p>Independents (niezależni)</p>	b. d.	33 1 1 8	48,3
06.12.2015	Bołwarińska Republika Wenezueli Asamblea Nacional (National Assembly) (Zgromadzenie Narodowe) 167 mandatów	<p>Indigenous Seats</p> <p>Democratic Unity Roundtable</p> <p>Great Patriotic Pole</p>	b. d. 56,22 40,91	3 109 55	70

09.12.2015	Saint Vincent i Grenadyny House of Assembly (Zgromadzenie Izby) 15 mandatów	United Labour Party New Democratic Party	52,30 47,40	8 7	73,39
20.12.2015	Królestwo Hiszpanii⁹ Senado (Senate) (Senat) 266 mandatów (208 wybranych)	Senado People's Party Spanish Socialist Workers' Party Podemos – We Can Republican Left of Catalonia Democracy and Freedom (DiL) Basque Nationalist Party Change – Aldaketa Canary Coalition Gomera Socialist Group (ASG)	28,78 22,00 20,68 2,39 2,25 1,20 b. d.	124 47 16 6 6 6 1 1 1	67
20.12.2015	Królestwo Hiszpanii Congreso de Los Diputados (Congress of Deputies) (Kongres Deputowanych) 350 mandatów	Congreso de Los Diputados People's Party Spanish Socialist Workers' Party Citizens – Party of the Citizenry Podemos – We Can United Left Coalition Republican Left of Catalonia Democracy and Freedom (DiL) Basque Nationalist Party Basque Country Unite (EHB) Canary Coalition	28,71 22,01 13,93 12,67 3,67 2,39 2,25 1,20 0,87 0,33	123 90 40 692 9 8 6 2 1	72
30.12.2015 07.01.2016	Republika Kiribatii Maneaba ni Maungatapu (House of Assembly) (Zgromadzenie Narodowe) 46 mandatów	Pillars of Truth United Coalition Party/Maurin Kiribati Party Elected speaker	b. d.	26 19 1	b. d.

16.01.2016	Republika Chińska Legislative Yuan 113 mandatów	Democratic Progressive Party Chinese Nationalist Party People First Party New Power Party Non-Partisan Solidarity Union Independent (niezależni)	44,06 26,91 6,52 6,11 b. d.	68 35 3 5 1 1	100
22.01.2016	Republika Vanuatu Parliament (Parliament) 52 mandaty	Independent (niezależni) Our Land Party Other Parties Union of Moderate Parties Land and Justice Party National United Party Iauko Group Vanuatu National Development Party Nagriamel Reunification of Movements for Change Nanangi Aute Green Confederation Pozostałe partie	18,40 11,90 10,69 9,73 8,37 4,80 4,40 4,37 3,65 3,48 3,44 2,52 b. d.	8 6 0 6 6 4 4 2 3 3 32 8	56
18.02.2016	Republika Ugandy Parliament (Parliament) 426 mandatów	National Resistance Movement Forum for Democratic Change Democratic Party Uganda People's Congress Independents (niezależni) Uganda People's Defence Force	b. d.	293 36 15 6 66 10	b. d.
21.02.2016	Republika Nigru Assemblée Nationale (National Assembly)	Nigerien Party for Democracy and Socialism-Tarayya Nigerien Democratic Movement for an African Federation National Movement for a Developing Society-Nassara Patriotic Movement for the Republic	44,12 14,71 11,76 7,06	75 25 20 13	66,27

	(Zgromadzenie Narodowe) 171 mandatów	Nigerien Movement for Democratic Renewal Niger Patriotic Movement National Alliance for Democracy and Progress Social Democratic Rally Democratic and Social Convention Convergence for the Republic Rally for Democracy and Progress Alliance of Movements for the Emergence of Niger Pozostale partie	3,53 2,94 2,35 2,94 2,35 2,35 1,76 1,76	6 5 4 4 3 3 3 3 7	
25.02.2016	Jamajka House of Representatives of Parliament (Izba Reprezentantów Parlamentu) 63 mandaty	Jamaica Labour Party People's National Party	50,10 49,69	32 31	48
26.02.2016	Islamska Republika Iranu Majles-e Shura Ye'eslam (Islamic Consultative Assembly) (Islamskie Zgromadzenie Doradcze) 290 mandatów	List of HopePrinciplists Coalition People's Voice Coalition Religious minorities (reserved seats) Independents (niezależni) Pozostale partie	28,62 22,07 3,44 1,72 18,97	121 83 11 5 65	62
26.02.2016	Islamska Republika Iranu ¹⁰ Majles-e-Khobragan Rahbari (Assembly for Experts for Leadership) 88 mandatów	People's Experts (PE) Combatant Clergy Association (CCA), Society of Seminary Teachers of Qom (SST), People's Experts (PE) Combatant Clergy Association (CCA), Society of Seminary Teachers of Qom (SST) Combatant Clergy Association (CCA), People's Experts (PE) Society of Seminary Teachers of Qom (SST) Bez listy	b. d.	16 35 25 5 3 4	62

26.02.2016	Irlandia Dáil Éireann (House of Representatives) (Izba Reprezentantów) 158 mandatów	Fine Gael Fianna Fail Sinn Fein Independents (niezależni) Labour Party Anti-Austerity Alliance - People Before Profit Social Democrats Green Party Independents for Change	25,51 24,35 13,85 11,35 6,61 3,95 3,01 2,72 1,22	50 44 23 19 7 6 3 2 4	67
04.03.2016	Niezależne Państwo Samoa Fono (Legislative Assembly) (Zgromadzenie Ustawodawcze) 50 mandatów	Human Rights Protection Party Independents (niezależni) Tautua Samoa Party	57,30 34,65 8,04	35 13 2	70
05.03.2016	Republika Słowacji Národná rada (National Council) (Zgromadzenie Narodowe) 150 mandatów	SMER Freedom and Solidarity Ordinary People and Independent Personalities Slovak National Party People's Party – Our Slovakia We are Family Bridge Network	28,28 12,10 11,02 8,64 8,03 6,62 6,50 5,60	49 21 19 15 14 10 11 11	59
20.03.2016	Republika Kazachstanu Parliament (Parliament) 107 mandatów (98 wybieralnych)	Nur Otan Democratic Party of Kazakhstan Communist People's Party of Kazakhstan	82,15 7,18 7,14	84 7 7	77

20.03.2016	Republika Zielonego Przylądka Assembleia Nacional National Assembly (Zgromadzenie Narodowe) 72 mandaty	Movement for Democracy African Party for the Independence of Cape Verde Democratic and Independent Cape Verdean Union	53,50 37,50 6,80	40 29 3	66
------------	---	---	------------------------	---------------	----

REFERENDA OGÓLNOKRAJOWE					
Data	Państwo	Przedmiot rozstrzygnięcia	Wynik		Frekwencja w %
			za	przeciw	
25.10.2015	Republika Kongo	Czy jesteś za przyjęciem nowelizacji Konstytucji ³ ?	92,27	7,73	72,44
20.11.–11.12.2015 03.03.–24.03.2016	Nowa Zelandia	Czy jesteś za zachowaniem obecnie obowiązującej flagi?	56,6	43,27	48,78 67,78
03.12.2015	Królestwo Danii	Czy jesteś za zależnością od UE w kwestiach wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych?	46,89	53,11 ⁴	72,00
06.12.2015	Republika Armenii	Czy jest za przyjęciem nowelizacji Konstytucji ⁵ ?	66,20	33,80	50,78

13-14.12.2015 ⁶	Republika Środkowoafrykańska	Czy jesteście za przyjęciem nowelizacji Konstytucji?	93,00	7,00	b.d.
18.12.2015	Republika Rwandy	Czy jesteście za przyjęciem nowelizacji Konstytucji? ⁷	98,3	1,7	98,3
20.12.2015	Republika Słowenii	Czy jesteście za delegalizacją małżeństw tej samej płci?	63,47	36,53	36,38
21.02.2016	Wielonarodowe Państwo Boliwii	Czy jesteście za przedłużeniem Evo Moralesowi kadencji o czwartą kadencję?	48,71	51,29	84,45
28.02.2016	Konfederacja Szwajcarska	Czy jesteście za wydaleniem cudzoziemców, którzy popełnili przestępstwo? Czy jesteście za ulgą podatkową dla osób w związkach małżeńskich? Czy jesteście za budową drugiego tunelu drogowego Gottharda? Czy jesteście za zakazem spekulacji żywności?	41,1 49,2 57,0 41,0	58,9 50,8 43,0 59,9	62
20.03.2016	Republika Senegalu	Czy jesteście za przyjęciem nowelizacji Konstytucji? ⁸	62,14	37,86	38,24

Źródła:

en.wikipedia.org/wiki/Electoral_calendar
www.electionworld.org
www.electionguide.org
www.e-polityka.pl
www.bbc.co.uk

www.cnn.com
www.ark.ac.uk/elections
www.electoralgeography
www.africanelection.tripod.com
www.rulers.org
www.idea.int/vt
www.ipu.org.pl
www.psephos.adam-carr.net

¹ Sposród dwudziestu wybranych członków – 19 stanowili mężczyźni i jedna kobieta – Naama Al Sharhan.

² W dniach 18–19 października zagłosowali wyborcy w 14 spośród 27 prowincji Egiptu. Druga tura tej części wyborów odbyła się 26–28 października. W drugim etapie wyborów – od 21 do 23 listopada – zagłosowali pozostali Egipcjanie mieszkający poza granicami kraju, a także mieszkańcy pozostałych 13 prowincji. Druga tura odbyła się między 30 listopada a 2 grudnia.

³ Zmiany dotyczące miały m.in. kwestii możliwości ubiegania się o więcej niż dwie kadencje przez prezydenta tego państwa. Miało to umożliwić obecnej głowie państwa – którym jest Denis Sassou Nguesso – ubiegać się o trzecią z kolei, pięcioletnią kadencję. Prezydent Sassou Nguesso sprawuje swój urząd 31. z ostatnich 36 lat, a ma obecnie 71 lat.

⁴ Wynik referendum oznacza, że w 2016 r. Dania wystąpi z Europejskiego Urzędu Policji (Europol).

⁵ Zmiany dotyczą ustroju z prezydenckiego na parlamentarny. Osłabieniu ulega pozycja prezydenta, który ma być wybierany na 7-letnią kadencję przez parlament, a nie, jak dotąd, w wyborach powszechnych. Jego funkcje zostały ograniczone na rzecz parlamentu (m.in. powoływanie sędziów) oraz szefa rządu, który ma być m.in. zwierzchnikiem sił zbrojnych. Zmiany dotyczące także parlamentu – zmniejszono liczbę deputowanych ze 131 do 101, mają być wybierani w systemie proporcjonalnym (dotąd 41 wybierano w okręgach jednomandatowych).

⁶ Termin pierwotnie zaplanowany był na 5.10.2015 r. Z uwagi na zamieszki referendum zostało przedłużone o następny dzień.

⁷ Zmiany w konstytucji pozwoliłaby prezydent Paul Kagame kandydować na trzecią kadencję w 2017 r., jak również skrócenie kadencji prezydenckiej od 7 do 5 lat. Ostatnia zmiana nie wejdzie w życie przed 2024 r.

⁸ Zmiany w konstytucji dotyczyły m.in. skrócenia terminu kadencji prezydenta z 7 do 5 lat. Obowiązywać by to miało od następnych wyborów prezydenckich w 2019 r.; uprawnienia konstytucyjne dla Lidera Opozycji, zwiększenie uprawnień władz lokalnych, zmiany prawa własności gruntów i zasobów naturalnych.

⁹ W dniu 3.05.2016 dekretem królewskim rozwiązano Kortezy, termin nowych wyborów ustalono na 26.06.2016 r.

¹⁰ Combatant Clergy Association (CCA), Society of Seminary Teachers of Qom (SST), People's Experts (PE) – te partie popierają wspólnie część kandydatów, a pozostali są wyłącznymi kandydatami wysuwanymi przez jedną partię.